

6. Albert P. C. Chan Impacts of the revitalizing industrial buildings (rib) scheme in Hong Kong, In: The Hong Kong Polytechnic University, 2015. P. 8. URL: https://www.researchgate.net/publication/281629217_Impacts_of_the_Revitalizing_Industrial_Buildings_RIB_Scheme_in_Hong_Kong
7. Шутка І. Як і навіщо міста ревіталізують занедбані об'єкти. 2019. URL: <https://kufer.media/misto/drugyj-shans-yak-i-navishho-mista-revitalizovuyut-zanedbani-ob-yekty/>
8. Концепція інтегрованого розвитку м. Вінниця 2030. Вінницька міська рада, 2019. URL: <https://www.vmr.gov.ua>
9. Про затвердження Плану реалізації та каталогу стратегічних проектів «Концепції інтегрованого розвитку м. Вінниця 2030». Рішення ВМР. URL: <https://www.vmr.gov.ua>
10. Баталов О. А., Жук В. І. Аналітична записка поточного стану і проблем розвитку Дніпропетровської області, 2014. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/regionalniy-rozvitok/napryami-rozkrittya-prikhovanogo-potencialu-v-konteksti-zavdan>
11. Броневицький А. Ревіталізація промислових будівель Києва. Київ: Вид-во КНУБА, 2016. 8 с.
12. Цілі Сталого Розвитку: Україна. Національна доповідь, 2017. URL: http://un.org.ua/images/SDGs_NationalReportUA_Web_1.pdf

УДК 657

ІДЕНТИФІКАЦІЯ ВИТРАТ НА ВІДНОВЛЕННЯ ТА ПОЛІПШЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ЯК ОСНОВА ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ НИМИ

Є. С. Лесік, Л. Л. Гевлич

Анотація. За умов значної зношеності основних засобів у країні дослідження способів оптимізації управління їх відновленням та поліпшенням є практично значущими на рівні підприємства і національному рівні. Метою статті є дослідження методики та практики ідентифікації витрат на відновлення та поліпшення основних засобів при їх обліковому відображенні з точки зору розробки пропозицій оптимізації даної процедури. Проведений аналіз констатував відсутність чітких критеріїв розмежування вказаних витрат у науковій дискусії та облікових регламентах. Практичне застосування наданих авторських визначень поточного та капітального ремонтів, а також визначення межі істотності витрат при капіталізації на рівні підприємства здатне підвищити ефективність управління основними засобами.

Ключові слова: основні засоби, витрати, поточний ремонт, капітальний ремонт, поліпшення.

Вступ. Діяльність переважної більшості суб'єктів господарювання неможлива без основних засобів, якість управління якими напряму впливає на ефективність діяльності, прибутковість, конкурентну позицію та інші ключові показники підприємства, установи, організації. На жаль, зношеність основних фондів в Україні досягла критичного рівня: станом на 25.09.2020 р. за даними Державної служби статистики вона сягає по країні у середньому 60,6 %, а у такій галузі як діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування – 83 % [1]. За таких умов дослідження способів раціонального відновлення основних засобів є актуальними та практично значущими як на рівні окремо взятого підприємства, так і на національному рівні.

Одним із способів відновлення технічного стану основних засобів є їхній ремонт або поліпшення, тому дослідження шляхів оптимізації облікового відображення відповідних витрат може розглядатися в якості напряму підвищення ефективності управління необоротними активами.

Дослідженнями облікових та податкових аспектів управління основними засобами вітчизняних підприємств, зокрема, витрат на їх ремонт на модернізацію займалися такі вчені як Ю. О. Леонова, Т. Ф. Плахтій, Ю. Б. Скорнякова [2]. Однак вони не акцентували уваги на такому важливому аспекті як проблема віднесення витрат до поточного періоду або їх капіталізація. З урахуванням вартості подібних робіт та їхнього впливу на фінансові результати підприємства, а також відсутності чітких рекомендацій з цього питання в облікових регламентах дана проблема є важливою та актуальною.

Метою статті є дослідження методики та практики ідентифікації витрат на відновлення та поліпшення основних засобів при їх обліковому відображенні з точки зору розробки пропозицій оптимізації даної процедури.

Основний розділ. Основні засоби як складова необоротних активів є активами тривалого використання, що під впливом різних факторів (природних при зберіганні, при використанні, науково-технічного прогресу тощо) зазнають фізичного та морального зносу. Для усунення наслідків такого зносу здійснюється комплекс робіт із підтримки та відновлення працездатності об'єктів основних засобів, покращення їх технічних характеристик, подовження визначеного терміну експлуатації, поліпшення якості продукції, що на них виробляється. В рамках таких робіт розрізняють ремонти, що спрямовані на відновлення працездатності об'єктів основних засобів, та їхнє поліпшення – добудову, дообладнання, реконструкцію, модернізацію, модифікацію тощо. В залежності від цього і визначається джерело фінансування таких заходів (витрати поточного періоду або капіталізація через збільшення вартості об'єктів основних засобів відповідно) – див. рис. 1.

Рис. 1. Класифікація робіт із відновлення та поліпшення основних засобів

Відповідно до Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку основних засобів (наказ Міністерства фінансів України від 30.09.2003 р. № 561) визначальною рисою при ідентифікації поліпшення є збільшення майбутніх економічних вигід, що первісно очікувалися від використання об'єкта основних засобів, а у більшості нормативних документах (П(С)БО 7, Методичні рекомендації № 561, Податковий Кодекс України) наведено такі види робіт із поліпшення основних засобів:

а) модифікація, модернізація об'єкта основних засобів з метою подовження терміну його корисної експлуатації або збільшення його виробничої потужності;

б) заміна окремих частин устаткування для підвищення якості продукції (робіт, послуг);

в) впровадження ефективнішого технологічного процесу, що дозволить зменшити первісно оцінені виробничі витрати;

г) добудова (надбудова) будівлі, що збільшить кількість місць (площу) будівлі, обсяги та / або якість виконуваних робіт (послуг) чи умови їх виконання [5].

Однак на практиці буває важко визначити, чи є конкретний захід таким, що призводить тільки до відновлення об'єкта чи до його поліпшення. Підприємства почасти проводять роботи з технічного огляду, технічного обслуговування та інші заходи з підтримки робочого стану об'єктів основних засобів, що не пов'язані з їх поломкою. Витрати на такого роду роботи безумовно не можуть бути капіталізовані і завжди відносять до поточних. У той же час чітке розмежування між ремонтом і поліпшенням не завжди є очевидним. Крім того, значна вартість капітальних ремонтів основних засобів і небажання топ-менеджменту включати їхню вартість у поточні витрати і тим зменшувати показник прибутку є додатковим чинником тиску. Тому питання практичної реалізації такого розмежування є важливим.

Аналіз наукової дискусії дозволяє констатувати відсутність єдиного погляду на розмежування такого роду витрат. Так, Т. Д. Плахтій виокремлює «витрати на ремонт, що призводять до збільшення майбутніх економічних вигід» і «витрати на ремонт, що підтримують первинно визнані економічні вигоди» [2]. Аналогічно Ю. О. Леонова розрізняє «витрати, що здійснюються для підтримання об'єкта в робочому стані та одержання первісно визначеної суми майбутніх вигід від його використання (поточний ремонт)» і «витрати, що призводять до збільшення майбутніх економічних вигід, первісно очікуваних від використання об'єкта (капітальний ремонт)» [3]. У класифікації ж, сформованій М. Ю. Самчик, витрати на капітальний ремонт прямо віднесені до «витрат на роботи, пов'язані з удосконаленням об'єкта, що призводить до збільшення майбутніх економічних вигід» [6].

Критичний аналіз нормативних документів також продемонстрував наявні проблеми ідентифікації витрат на відновлення та поліпшення основних засобів. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» виділяє «витрати, що здійснюються для підтримання об'єкта в робочому стані» і «витрати, пов'язані з поліпшенням об'єкта», але не містить визначення самого терміну «ремонт основних засобів», яке б розкривало економічну сутність цього поняття [7]. В той же час підприємства в практичній діяльності використовують саме цей термін для ідентифікації робіт, до розглядаються. Вже згадувані Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів також не містять практичного критерію розмежування витрат на відновлення та поліпшення, хоча і вказують на необхідність їх практичного виокремлювання і навіть наводять приклад капіталізації витрат на капітальний ремонт: «Витрати на капітальний ремонт об'єктів основних засобів ... можуть бути визнані капітальними інвестиціями, якщо витрати на значний огляд і капітальний ремонт можуть бути ідентифіковані з окремою амортизованою частиною (компонентом) основних засобів. Витрати на ремонт можуть бути визнані капітальними інвестиціями, якщо ціна придбання активу вже відображає зобов'язання (необхідність) підприємства здійснити в майбутньому витрати для приведення активу до стану, в якому він придатний для використання. Наприклад, у разі придбання будівлі, яка потребує ремонту, витрати на ремонт приймаються на збільшення первісної вартості цієї будівлі до суми, яка може бути відшкодована від використання будівлі в майбутньому» [1].

Виходячи з вищевикладеного, прийняти рішення щодо капіталізації витрат щодо основних засобів менеджменту не допомагає ані однозначне наукове бачення, ані облікові регламенти. А з урахуванням можливих податкових наслідків (віднесення на поточні витрати зменшує оподаткований прибуток) на менеджерів здійснюється додатковий тиск потенційними штрафними санкціями фіскальних органів. Наявність чіткого критерію розмежування вказаних заходів змогла б слугувати розв'язанням проблеми.

В цьому сенсі слушною є думка Ю. Б. Скорнякової, яка виокремлює поточний ремонт, «спрямований на відновлення об'єкта на первісному технічному рівні (навіть за наявності незначних технічних покращень)» і капітального ремонт як «роботи, спрямовані на відновлення технічних характеристик на більш високому технічному рівні, витрати на який ... мають капіталізуватися» [4]. Крім цього доцільно дозволити підприємствам

встановлювати межу істотності подібних витрат при визнанні можливості їх капіталізації (у відсотках до залишкової вартості основних засобів чи абсолютній вартісній величині). Це вимагає наявності точного визначення термінів поточного та капітального ремонтів, в якості яких пропонуються такі:

– поточний ремонт – роботи, спрямовані на забезпечення і відновлення первісно визначених технічних характеристик об'єкта основних засобів шляхом усунення дрібних пошкоджень / несправностей, заміни та / або оновлення окремих частин об'єкта вартістю до __ грн на місяць / рік;

– капітальний ремонт – роботи, спрямовані на повне відновлення первісно визначених технічних характеристик об'єкта основних засобів шляхом заміни та/або оновлення його основних частин та/або поліпшення первісно визначених технічних характеристик об'єкта / збільшення майбутніх економічних вигід від його використання вартістю від __ грн на місяць/рік.

Рішення щодо можливої капіталізації витрат на капітальний ремонт слід дозволити приймати на рівні підприємства в рамках облікових оцінок.

Практичне застосування таких пропозицій уможливить підвищення ефективності управління основними засобами за рахунок надання інструментів досягнення тактичних та стратегічних цілей, що стоять перед конкретними суб'єктами господарювання.

Висновки. Проведений аналіз дозволив констатувати відсутність чітких критеріїв розмежування витрат на відновлення та поліпшення основних засобів в науковій дискусії та облікових регламентах. Практичне застосування наданих авторських визначень поточного та капітального ремонту, а також визначення межі істотності витрат при капіталізації на рівні підприємства здатне підвищити ефективність управління основними засобами.

Розгляд податкових аспектів облікового відображення витрат на відновлення та модернізацію основних засобів буде напрямом подальших досліджень.

Анотація. В условиях значительного износа основных средств в стране исследования способов оптимизации управления их восстановлением и улучшением является практически значимыми на уровне предприятия и национальном уровне. Целью статьи является исследование методики и практики идентификации затрат на восстановление и улучшение основных средств при их учетном отображении с точки зрения разработки предложенной оптимизации данной процедуры. Проведенный анализ констатировал отсутствие четких критериев разграничения указанных расходов в научной дискуссии и учетных регламентах. Практическое применение предоставленных авторских определений текущего и капитального ремонтов, а также определения границ существенности расходов при капитализации на уровне предприятия способно повысить эффективность управления основными средствами.

Ключевые слова: основные средства, расходы, текущий ремонт, капитальный ремонт, улучшение.

Abstract. Given the significant depreciation of fixed assets in the country, research on ways to optimize the management of their restoration and improvement are practically significant at the enterprise level and national level. The purpose of the article is to study the methodology and practice of identifying the costs of restoration and improvement of fixed assets in their accounting in terms of developing proposals for optimization of this procedure. The conducted analysis stated the absence of clear criteria for delimitation of these costs in the scientific discussion and accounting regulations. The practical application of the provided author's definitions of current and capital repairs, as well as determining the materiality of the costs of capitalization at the enterprise level can increase the efficiency of fixed assets management.

Key words: fixed assets, costs, current repairs, capital repairs, improvements.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Наявність і стан основних засобів за видами економічної діяльності. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 25.09.2020).
2. Плахтій Т. Ф. Облік витрат на ремонт та модернізацію основних засобів: бухгалтерські та податкові наслідки. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2017. № 4. С. 108–116.
3. Леонова Ю. О. Особливості обліку основних засобів в умовах дії Податкового кодексу України. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Вип. 16. С. 872–876.

4. Скорнякова Ю. Б. Витрати на ремонт та поліпшення основних засобів: обліково-податковий аспект. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 12. С. 37–42.
5. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів: Наказ Міністерства фінансів України від 30.09.2003 р. № 561. Дата оновлення: 14.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0561201-03> (дата звернення 25.09.2020).
6. Самчик М. Ю. Особливості бухгалтерського обліку витрат на ремонт основних засобів. *Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія Економічні науки*. 2011. № 4 (58). С. 129–133.
7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: Наказ Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. № 92. Дата оновлення: 29.10.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00> (дата звернення 25.09.2020).

УДК 331.101

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ СТРУКТУРИ КОМПЕНСАЦІЙНОГО ПАКЕТУ В КОРПОРАТИВНІЙ МОТИВАЦІЙНІЙ СИСТЕМІ

А. М. Півошенко, О. А. Дороніна

Анотація. У статті розкрито економічний зміст поняття «мотивація» та «компенсаційний пакет», обґрунтовано теоретичні підходи до формування компенсаційного пакета на підприємстві. Визначено основні складові елементи компенсаційного пакета. З'ясовано роль оплати праці працівників як основного джерела їх доходів, обґрунтовано склад основної та додаткової заробітної плати. Окреслено структуру гарантійних та компенсаційних виплат працівникам. Охарактеризовано склад нематеріальної складової компенсаційного пакета підприємства.

Ключові слова: мотивація персоналу, компенсаційний пакет, заробітна плата, гарантійні виплати, соціальний пакет.

Актуальність проблеми. Розвиток та успішність функціонування суб'єктів господарювання в сучасних умовах забезпечується насамперед формуванням унікальної мотиваційної системи, що є релевантною корпоративним цілям, цінностям та стратегічним завданням. На рубежі двох тисячоліть проблематика мотивації персоналу стає як ніколи актуальною, що обумовлено дією низки чинників: підвищенням ролі економічно активної людини в забезпеченні стійкої економічної динаміки та перетворенням людського капіталу на основну рушійну силу соціально-економічного розвитку; зростанням конкуренції в різноманітних її формах; глибокими змінами у структурі та ієрархії потреб; трансформаціями ринку праці та поширенням нових форм зайнятості. Отже, проєктування та запровадження мотиваційних інструментів, одним з яких є компенсаційний пакет на нових засадах є важливим управлінським завданням, потребує наукового та прикладного дослідження та опрацювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій Теоретичну основу дослідження склали роботи економістів-класиків та сучасних дослідників, що вивчають питання мотивування, мотиваційного менеджменту та підходи до формування компенсаційного пакету: А. Колота, Ф. Лютенса, Дж. Мілковича, С. Мошенського, Дж. Ньюмана, М. Туган-Барановського, В. Співака, С. Цимбалюк, Л. Федулової та інших.

Мета статті – на основі вивчення здобутків класичної та сучасної економічної науки запропонувати теоретичні підходи щодо формування структури компенсаційного пакету в корпоративній мотиваційній системі.

Викладення основного матеріалу дослідження. У сучасних умовах підприємствам доводиться діяти в надзвичайно конкурентному середовищі, знаходити і розширювати свою нішу на ринку товарів і послуг, опановувати новий тип економічної поведінки, постійно підтверджувати свою конкурентоспроможність. Своєю чергою, це вимагає збільшення внеску кожного працівника в досягнення цілей підприємства, і одним з